

*Prag und die grossen Kulturzentren Europas in der Zeit der Luxemburger (1310–1437)*, hg. Markéta JAROŠOVÁ – Jiří KUTHAN – Stefan SCHOLZ, Ústav dějin křesťanského umění KTF UK, Praha 2008 (= Opera Facultatis Theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis. Historia et historia artium 8)

806 s., ISBN 978-80-87258-10-1

Uměleckohistorický sborník z konference konané při příležitosti 660. výročí založení Karlovy univerzity v Praze obsahuje celkem 35 cizojazyčných příspěvků od domácích i zahraničních badatelů. Při daném množství referátů nepřekvapuje, že se některé z nich částečně tématicky překrývají, na druhou stranu si díky široce vymezené látce naleznou své zájemci o dobovou architekturu, malířství, sochařství, ale i o dynastické či politické souvislosti.

Úvodní rozsáhlá studie Jiřího Kuthana přibližuje spleť vztahů mezi panovníky, vysoce postavenými církevními hodnostáři a říšskými městy. Prostor věnuje mimo jiné spojitostem Prahy a Vídně v době vlády Karla IV. a jeho zetě Rudolfa IV. Téma podrobněji rozvádějí rovněž Johann Josef Böker na příkladu architektonického vztahu katedrál obou metropolí a Irma Trattner, jež se soustředí na dvůr Rudolfův. V rámci deskového malířství první čtvrtiny 15. století se zabývá vídeňským prostředím a jeho kontakty s Prahou Jan Klípa a v rakouské metropoli zůstává i Arthur Saliger se studií o nových pojetích uměleckohistorického zařazení *Singtor* dómu sv. Štěpána.

Řada příspěvkatelů se věnuje z různých aspektů vztahům mezi Prahou a dalšími městy. Friedrich Kobler zpravuje o spojitostech mezi sídlem Karla IV. a Landshutem, přičemž sleduje především architekturu a sochařskou výzdobu místních kostelů. Richard Němec řeší otázku politických a kulturních vztahů mezi Čechami a Rakouskem, respektive mezi dynastií Lucemburků a Habsburků. S tím se pojí také populární problematika o významu umění v politice a reprezentaci panovníka. Srovnáváním některých architektonických prvků milánského dómu a pražské katedrály sv. Víta se zabývá Peter Kurmann; sleduje zejména výrazné korunní římsy, které mají dle autora stavbu „korunovat“. Představuje také možné důvody, jež

k přehnané zdobnosti milánského dómu vedly. O stejné stavbě pojednává příspěvek Christiana Freiganga rekonstruující dobové prostředí „staveniště“ tohoto specifického středověkého díla. Autor čerpá hodně z písemných pramenů, přičemž poznamenává, že diskuse, které probíhaly při stavbě chrámu, lze označit za důležité impulsy pro počátky architektonické teorie.

K monograficky pojednaným příspěvkům se řadí analýza přeplánování stavby opatského kostela v Altenbergu ve 14. století z pera Norberta Nußbauma. Podobně jako předešlí badatelé však ani on nedokázal zodpovědět, jestli byly postupné modifikace původního plánu záměrné nebo se jednalo o chybu (např. měření). Elzbieta Pilecka přibližuje sídla biskupů v Heilsbergu v 2. polovině 14. století, Marian Kutzner pak historii a legendy kapitulního kostela sv. Kříže ve Vratislavi. Michael Viktor Schwarz zaměřil svoji pozornost na východní stěnu Svatováclavské kaple v pražské katedrále sv. Víta a pokusil se rekonstruovat dobový inventář kaple i její výtvarný program. Z příspěvků věnujících se architektuře zbývá zmínit práci Christofera Herrmanna k modifikovanému importu v pruské architektuře a k utváření pruského stavebního stylu a studii Stefana Bürgera, rozebírající konstrukci pražských parléřovských kleneb a jejich potenciál pro střeoevropské stavitelství. Jaké ideje a specifika vedly Karla IV. při výstavbě Prahy jako rezidenčního města se snaží definovat Eva Schlottheuber.

Ze studií zaměřených na sochařství je v první řadě třeba uvést Marc-Carla Schurra a jeho rozbor parléřovských prací z ulmského dómu. Madony krásného slohu z Bavorska, Švábska a Tyrolska sleduje Ulrich Söding; kromě šíření, rozdělení a datace těchto děl se věnuje zejména nově objevené sedící madoně z bavorské soukromé sbírky. Romuald Kaczmarek se zabývá hojně probíraným tématem italského vlivu na sochařství střední a východní Evropy, přičemž dospívá k závěru, že italské elementy doplňovaly dominující francouzské impulsy. Řezbářství se věnuje kromě Aleše Mudry Marek Walczak, jenž zpracovává v reakci na knihu francouzského historika umění J. Wirtha chronologii malopolské dřevěné plastiky 14. století. K malířství přesahuje referát Lothara Schultese, kombinací uměleckohistorického a archeologického přístupu se naopak vyznačuje studie Löveie Pála o nově objevených fragmentech v hrobkách Anjouovců v Székesfehérváru.

Bohatou obrazovou přílohou je doplněn přehledový příspěvek k českému deskovému malířství v letech 1340-1380 od Jana Royta a stejnému médiu se věnuje i Jaromír Homolka. Malířství nástěnné, tentokrát zaměřené na profánní tematiku, zpracovává Zuzana Všetečková. Výjimečným obrazovým typem, Poslední Mariinou modlitbou, se zabývá Ingrid Flor, která se snaží zmapovat vznik této ikonografické invence pocházející z Prahy, její symboliku i šíření. O zobrazení gest přátelství mezi císařem Karlem IV. a francouzským Karlem V. nás zpravuje Simona Slanička, přičemž využívá scén z karlštejnských maleb a z iluminací v Grandes Chroniques de France. Knižnímu malířství jsou věnovány další čtyři příspěvky. Vlivem italských importů na české rukopisy se zabývá Viktor Kubík, po původu misálu londýnských karmelitánů pátrá Maria Theisen a miniaturu s Marií a světci v zahradě z muzea Ferdinandeum v Innsbrucku přibližuje Milada Studničková. Přednosti ikonologicko-ikonografické metody demonstruje na příkladu interpretace legendy o sv. Alžbětě v krumlovském obrazovém kodexu Ivan Gerát. Milena Bartlová reflektuje roli královny Žofie Bavorské, manželky Václava IV. jako patronky umění. Principy „umělecké výměny“ definuje Bruno Klein; vedle putování samotných autorů se jednalo také o přesuny jejich děl i nejrůznějších předloh, modelů a skicářů. Knihu uzavírá historiograficky a metodologicky zaměřený příspěvek Jána Bakoše.

Na škodu publikace je neuspøádanost příspěvků, které by při svém množství a různorodosti jistě uvítaly lepší tematické řazení. Jako u řady dalších sborníků platí v případě anotované knihy tvrzení, že jednotlivé studie přináší řadu cenných podnětů a nových interpretací, coby celek jsou ovšem svázány jen velmi volně.

MARTINA KUDLÍKOVÁ

*Jenský kodex. Faksimile a komentář*,  
ed. Marta VACULÍNOVÁ, Gallery a Národní muzeum v Praze, Praha 2009  
[228] s. + 222 s., ISBN 978-80-86990-96-5

*Codex mixtus*, uložený pod sign. IV B 24 v Knihovně Národního muzea, patřil mezi první svazky zpřístupněné již před několika lety v projektu Manuscriptorium. Je to totiž jeden z vůbec nejpopulárnějších středověkých

rukopisů u nás a velký veřejný zájem o jeho iluminace i texty vedl v minulosti dokonce k jeho vážnému fyzickému poškození. Kodex věnovala Československu v roce 1953 Německá demokratická republika, zastoupená Wilhelmem Pieckem. Pro komunistický režim v obou zemích ztělesňoval husitskou tradici, kterou si přivlastňovaly pro legitimizační retrospektivu podle hesla „komunisté jsou dědici nejlepších tradic českého národa“. Není tedy překvapivé, že právě Jenský kodex je vydáván jako první faksimile po přestávce mnoha desetiletí. Je to ovšem faksimile kompromisní. Reprodukce jsou velmi kvalitní a svazek je upraven jako kompletní nápodoba originálu, nedosahuje ale úrovně přesvědčivosti, jaká je zvykem u „skutečných“ faksimilních edic, jaké produkuje v nákladu kolem 500 kusů např. Faksimile Verlag Luzern ad. Jejich svazky ovšem stojí několik tisíc eur, zatímco vydání Jenského kodexu je určeno pro méně náročnou klientelu včetně badatelů.

K žánru faksimilního vydání iluminovaného rukopisu standardně patří komentářový svazek. Ten představuje první důkladné a komplexní zpracování Jenského rukopisu a jako takový je třeba jej vřele uvítat stejně jako edici samu. I když, jak řečeno, byl Jenský kodex badatelům již nějakou dobu volně dostupný online, je přece jen listování svazkem a hlavně možnost prohlížet iluminace ve skutečné velikosti přínosem i pro ně. Není ale zcela jasné, na jaké publikum je zaměřena textová skladba komentářů. Některé jsou totiž určeny nejširšímu, obecně vzdělanému a kulturně zaujatému publiku, zatímco další patří k žánru detailní odborné studie. Laický čtenář z toho může být rozladěn a pro odborného recenzenta je obtížné hodnotit všechny texty společně. Tři úvodní texty (publikované bez poznámkového aparátu) napsali tři zasloužilí badatelé, kteří v nich shrnuli témata svých celoživotních studií: František Šmahel o dějinách doby husitské, Ivan Hlaváček o knihách a knihovnách téže doby a Karel Stejskal o vztahu husitů k umění i konkrétně o iluminacích Jenského kodexu. Měl-li být účel popularizační, pak jej nejlépe splňuje knihovědná stať. Šmahelův přehled je svým formátem zcela obecný a přiznám se, že jako čtenář lituji, že vydavatelé neposkytli autorovi prostor k rozvinutí zajímavějších myšlenek. Stejskalova studie shrnuje stav poznání obou svých témat z doby před dvěma desetiletími a zejména ty části, jež autor věnuje iluminacím Jenského kodexu, působí ve